

Генералмајор ВЕЛИМИР КНЕЖЕВИЋ

О ДОГМАТИЗМУ У ВОЈНОЈ НАУЦИ И ИЗБОРУ ПРАВЦА ГЛАВНОГ УДАРА

Тактика и уопште наука о вођењу рата — иако поседује извесна начела која се од вајкада нису изменила (да су напад и одбрана основни видови борбе, да се једино нападом непријатељ може победити и други) — теориски се обрађивала и непрекидно се обрађује, коригира и допуњује. Ово је неизбежна последица сталног мењања основних чинилаца који утичу на вођење рата, који показују постојеће стање одговарајуће земље — армије: развој производних снага (а то значи њене ратне технике и ратног потенцијала уопште); искуства која се стичу у миру, а поготово у рату; унутарњу и спољнополитичку ситуацију, географски положај земље и друге елементе који непосредно или посредно утичу на вођење рата уопште. Значи, сва питања из области тактике и оператике и њихова теориска обрада, ако хоће да буду научно заснована и актуелна, морају произилазити из конкретних услова одговарајуће земље и одређеног временског периода. Тек после тога долази оно што се обично назива вештина (ратна — оперативна вештина), наиме, како применити теориска начела у условима неког конкретног рата, заправо како руководити сложеним јединицама у брзо променљивим ситуацијама, како организовати и изводити операције или бојеве, ради извојевања пуне победе над одређеним непријатељем.

Према томе, наука о рату једне одређене земље — армије не може и не сме бити просто копирање теориских поставки неких страних армија и њихових војних теоретичара, ма колико оне биле добре и на ратној пракси доказане и без обзира на постигнуте успехе тих армија које су саме себе оправдале на темељима искушане ратне праксе. Може се начелно узети да су те поставке правилне и добре, јер су вероватно произишле из конкретних услова и захтева које карактеришу баш ту земљу — армију. Међутим, треба имати у виду да се не сме једноставно усвајати ничија теорија тактике и оператике и да би исто тако било штетно ако би се на пракси — у непосредном вођењу рата — догматски и круто примењивала. Таква шаблонска примена најчешће доводи до шематске процене разних елемената ситуације и искључиво математичког одређивања (кроз устаљене и теориски доказане односе снага), разних норми (ширина и дубина фронта, ешелонирање и друго) за оформљавање сопственог борбеног поретка и до уопштавања и уклапања

свега у одговарајуће форме и правилске одредбе. Неоспорно је да је, у склопу општег разматрања, потребно да се цени и анализира свака одређена ратна ситуација, с тим да то буде само полазна тачка за отпочињање стварног и конкретног руковођења. Али ако се руковођење своди на шематску примену теорије, онда то није нити се може назвати вештином, већ је то неко више административно математичко решавање и вођење рата уопште. Дакле, теорија није све, заправо у конкретном случају она није ништа, ако је командант — руководилац кроз одлучивање и касније руковођење не оживи, тј. док не унесе у њу свој дух (оживи теорију) и претвори је у своју вештину. Заправо, тек тада када се она унесе у одређене услове конкретног бојишта и осталих основних фактора (својих и непријатељских снага, земљишта на коме трупе живе и дејствују, времена, морала и друго) и када се све ово комплексно захвати од стране одређеног команданта, теорија постаје вештина, односно његова вештина.

Код великих империјалистичких армија, састављених од безброј разнородних јединица и установа, са великим ратним потенцијалом, разноврсном и бројном савременом техником, преовладава више онај први моменат административно математичког руковођења, где се вештина и умешност руковођења у највећој мери свде на рачунски процес, који обавља велики апарат штаба и кроз који готово сама по себи произлази и командантова одлука. Код великих армија, код којих се оперативно — тактичко решавање и одлучивање заснива у највећој мери на стварању рачунске надмоћи над противником (не само просто бројне, већ и у првом реду техничке), где се сва тактика подређује основном питању какав је однос снага, можда је, полазећи од карактера такве армије, и оправдано што је рачуница готово заменила вештину. Но, и поред преимућства које даје повољан однос снага, примери из прошлости нам показују да су се такве крупне армије потпуно заустављале или се тешко сналазиле, када су се нашле у друкчијим условима рада и дејства од нормално предвиђених, у којима се преимућства надмоћне и савремене технике нису могла искористити. Наше је мишљење да се овакво руковођење не може дозволити, нарочито оној армији која је по снази слабија од свога противника. Баш код малих земаља — армија, обавезно мора да доминира вештина како у коришћењу своје теорије, тако и још више у искоришћавању свих елемената које конкретна ситуација нуди и где снажљивост, еластичност, смелост и видовитост треба да надвладају — замене разне теориске поставке. Дакле, теорија и вештина вођења рата релативно слабије армије мора да полази од чињенице да је слабија и да баш на основу тога пронађе не само идеје већ и конкретна решења за савлађивање надмоћнијег противника, без обзира на његову надмоћност. Шта се све може постићи ако се пође са такве основе, показује нам баш Народноослободилачки рат, чији су велики резултати постигнути, поред осталог, благодаречи вештом, разумном и сигурном руковођењу.

Морамо напоменути да се претходно излагање не сме схватити као негирање теорије у војној науци или њено одвајање од вештине. Напротив, потенцирајући и једно и друго треба одредити њихову стварну улогу, садржај и право место. Исто тако се не мисли на потпуно одбацивање туђих тео-

рија, већ на њихово правилно оцењивање, прихватајући само оно што одговара конкретним условима одређене земље — армије.

Наша Армија се стварала у потпуно посебним условима револуционарног Народноослободилачког рата, кроз тешку и сурову борбу са окупатором и разним квислиншким формацијама и кроз рат израсла у армију од близу милион војника. У послератном периоду она се брзо развија и изграђује у савремену армију. У изградњи и обуци њеног кадра била је прихваћена и пресађивана теорија вођења рата Совјетске армије, а уџбеници и правила, као и разне друге теориске обраде из тактичког и оперативног оквира, преношени су у наше школе, обуку старешина и праксу наше трупе. Поред тога, у теориским разматрањима кроз чланке наших војних часописа веома мало се одмакло од постављених и решаваних питања из теорије вођења рата Совјетске армије. Нема сумње да су то наметали објективни услови стварања и изградње наше Армије и да је то тако морало бити, пошто се доскоро није ни могло озбиљније поставити питање да ли се све то може једноставно прихватити и у потпуности применити на услове наше земље и Армије. Значи, поставља се питање, да ли су тактика и оператика које користимо, и поред незнатних измена које се једино односе на величине извесних норми, стварно наше и да ли одговарају нашим конкретним условима. Ми сматрамо да у највећој мери нису, а ево зашто. Пре свега, може се поћи од чињенице да смо овладали теоријом ратне вештине Совјетске армије, да су наши кадрови исту прихватили до те мере да је у свом практичном раду примењују, а да при томе досада још нису озбиљније испитали у којој мери она одговара нашим конкретним условима и да ли је без темељне коректуре, која би одговарала нашим условима, можемо користити и у потпуности примењивати у нашој пракси. Начин, форма и суштина рада и решавања задатака из тактичког и оперативног оквира, како у школама тако и у трупи, показују нам да се и сада строго држимо не само принципијелних поставки како их је дала совјетска теорија и пракса, већ и начина примењивања, извођења и одвијања сваке борбене радње. Често се иде тако далеко да се у одређене форме уклапају јединице и оформљују борбени пореци. Карактеристично је да се погрешно оцењују одлуке појединаца који су се слободније удаљили од онога што је теорија поставила, иако су њихове одлуке често биле плод реалне процене конкретних објективних и субјективних момената, плод нашег сопственог искуства и одраз посматрања које избија из наше сопствене стварности. Поред тога, карактеристично је да тактички колективи и руководства не воде рачуна да кроз саму поставку задатка дају такве основне елементе (у првом реду снаге и средства) који би излазили из наших услова и наше праксе, како би се и само одлучивање могло изводити са више реалности и индивидуалног уношења. Разлог за непостојање или сузбијање иницијативе да се крене овим путем, понекад се налази само у тврђењу да је руска теорија истодобно и ратна пракса Совјетске армије која је доказана и оправдана постигнутим успесима. Можда је то оправдано за Совјетску армију и њене услове, за које је и на основу којих је та теорија и разрађивана, али је можда потпуно погрешна и неприхватљива за нас и за наше услове.

Из досадашњег излагања види се колико је нужно да се постојеће теориске одредбе добро проанализирају кроз призму наших конкретних услова

и прилика, да би се видело у којој мери одговарају и у чему их треба мењати и допуњавати. Баш ради тога, још више се намеће задатак, да многа тактичка питања која су нашла свој специфичан одраз у нашим условима у току Народноослободилачког рата, теориски развијемо, обрађујемо и уопштавамо. Ноћне борбе, и то крупним јединицама, борбе у планини и насељеним местима и многе тактичке радње не можемо ни у каквим туђим теоријама и искуствима корисније и конкретније пронаћи, него што је то дато и испробано у нашем Народноослободилачком рату.

У том циљу потребно је:

— да на основу сопствених искустава и досада обрађене савремене војне науке приступимо обради наше тактике и оператике, која ће бити одраз конкретних прилика и могућности;

— да анализирамо и теориски разрадио све оно из нашег Народноослободилачког рата, што је актуелно и практично нужно с обзиром на наше данашње услове;

— да кроз школе и редовну обуку старешина ослободимо сваког појединца теориске неприкосновености и развијемо њихову идејну индивидуалност, потстакнуту датом и нашем конкретном условношћу, тако да теорија у рукама наших команданата постане и њихова вештина, и

— да у претпоставкама тактичких задатака дајемо такве снаге и средства (нарочито ојачања) која ће одговарати нашим реалним могућностима, а тиме и правилној обуци старешина.

Избор правца главног удара на планинском земљишту

У нападној операцији — боју избор правца главног удара претставља најважније питање које решава командант јединице и које чини основу његове одлуке. Пошто командант нормално групише своје главне снаге на изабраном правцу главног удара са циљем да разбије, уништи и победи непријатеља, природно је да се овом питању посвећује највећа пажња.

У даљем излагању размотрићемо ово питање под претпоставком да пред собом имамо браниоца који располаже бројно и квалитетно надмоћнијом ратном техником (авијација, тенкови, артиљерија) и да се дејства изводе на планинском земљишту, којим се карактерише и највећи део наше државе.

Основне карактеристике планинског земљишта (слаба пролазност и комуникативност, пошумљеност или кршевитост, испресецаност дубоким долинама, зими дубоки снег и др.) чине да армија са савременом техником коју покреће мотор губи своја маневарска својства и особине. Због тога је кретање главних снага овакве армије, а према томе и њихова употреба, неизбежно упућена искључиво дуж комуникација, којих нормално има врло мало и које омогућавају само местимично и врло ограничено развијање (у проширењима долина појединих река или на висоравнима). Но, и уколико постоје, ове погодне просторије су редовно мале, ограничене по фронту и дубини и раздвојене далеко већом територијом планинског тешко пролазног земљишта. Према томе, можемо закључити да баш такве особине планинског земљишта нормално, а у оперативном смислу готово увек, за такву армију предодређују: груписање основних снага, правац главног удара, односно тежиште одбране

и истовремено јој онемогућавају ширу примену маневра и изненађења, који чине два важна елемента ратне вештине. То значи да је противник у могућности да открије груписање, правац удара или тежиште одбране и да на основу тога и осталих елемената конкретне условљености одреди и правилно усмери свој рад и дејства. Из овога произилази да армија која је опремљена модерном техником и употребљена на планинском земљишту губи од својих основних преимућстава и ефикасности, јер тенкови и претежан део артиљерије често неће моћи ни да скрену са иначе ретких комуникација, док авијација има знатно мање могућности него у нормалним условима, не само у погледу извиђања и уочавања циљева, већ и у погледу дејства. Почетни део операција Италијанске армије за освајање Грчке, заустављање и замирање немачке офанзиве уласком у планине Кавказа, као и други примери прошлог рата показују нам да савремена ратна техника која је употребљена у планини није могла доћи до изражаја ни у оним случајевима када је имала против себе знатно слабијег противника, али који се знао умешно борити.

У разматрању напада у планинама наша Ратна служба у тач. 390 каже: „У циљу пробоја у долинама се концентришу главне снаге (подвукао В. К.) са већим делом артиљерије, тенкова и моторизованих јединица.

Пробој у долинама треба енергично развијати у дубину користећи за ово у првом реду тенкове са десантом и авијацијом.

Проширење пробоја покретним јединицама и искоришћавање ваздушних десаната ради заузимања у непријатељској позадини саобраћајних чворова, може довести до окружења и разбијања непријатеља на знатним деловима његовог фронта“.

Пешадиско борбено правило II део, издање 1947 године, у тач. 589, кад говори о избору правца главног удара при нападу у планини каже: „Главни удар **начелно** се управља на најслабије место у одбрани **или правцима на коме има путева** (колонских путева). **Понекад**, у циљу изненађења, погодно је управити главни удар правцем који је мање подесан за дејство артиљерије и тенкова (тешко приступачно земљиште)“ (Све подвукао В.К.).

Горње поставке су усвојене у нашој мирнодопској обуци, на основу њих се изводе све вежбе и решавају тактички задаци у школама и трупи и обрађују разне теме у нашим часописима. Ако се разматрање врши са гледишта савремено опремљене армије, која је усто надмоћнија од свог противника, онда се не би могло сумњати у исправност наведених поставки. Али, уколико цело ово питање посматрамо под претпоставком коју смо већ изнели, тј. да пред собом имамо надмоћнијег противника са надмоћнијом савременом техником и планинско војиште, онда је неоспорно да се морамо сукобити са правилским одредбама — инструкцијама.

Ако желимо да пређемо у напад, онда, према савременој војној науци и правилским одредбама, треба да створимо релативну надмоћност над непријатељем, тј. да на правцу главног удара обезбедимо одговарајући однос снага, обично 2 : 1 или 3 : 1, па и 4 : 1 и да своје снаге оријентишемо, односно изаберемо главни правац удара, нормално комуникацијом или долином, да бисмо могли употребити тенкове, артиљерију и авијацију. Иако је апсолутно слабији, нападач ово може постићи до извесне границе на оном делу фронта на

коме је обезбедио надмоћност и тиме постићи ограничени успех. Али, морамо имати у виду да се нападач (иако апсолутно слабији од свог противника), у овом случају, пробија баш на оном правцу, где је и бранилац јак, јер се његове основне снаге, као што смо видели, нормално налазе или могу лако и брзо наћи на овако изабраном правцу и изложити нападача своје најснажнијем дејству, тако да би и његов евентуални успех био скопчан са великим материјалним и људским губицима. А да ли такав успех одговара крајњем циљу, пуној победи над противником? Мислимо да не одговара, јер би баш оваква тактика напада, под наведеним условима ишла у прилог надмоћнијем браниоцу, тим пре што би нападач брзо истрошио и иначе своје слабије снаге и средства и на тај начин створио повољне услове за противудар непријатеља. А ако се одричемо овакве тактике, значи ли то да се одричемо преласка у напад на надмоћнијег противника, да прихватамо одбранбену тактику и општу пасивност и да препуштамо иницијативу противнику, што у крајњој линији опет води неуспеху — поразу. Не, и никако то не значи!

Основно питање које се овде поставља јесте избор правца главног удара на коме ће се употребити основне снаге. Приликом процене елемената конкретне ситуације у претстојећој нападној операцији, односно боју, прво треба решити питање на који се начин може обезбедити преимућство у односу на надмоћнијег противника и шта треба предузети да би се умањило или осујетило његово преимућство које је изражено баш у тој надмоћности снага и средстава. Ако хоћемо да избегнемо његову надмоћност, онда је јасно да наш главни удар никако не бисмо смели да усмеримо дуж комуникација, односно долином, зато што ће противник баш тамо бити најјачи или ће брзо моћи да обезбеди потребну надмоћност. Другим речима, ако хоћемо да умањимо његово преимућство, нарочито у погледу артиљериске ватре, дејства тенкова, па и авијације, тј. да избегнемо правац који је најјаче брањен, онда треба да изађемо из рејона долине и упутимо своје главне снаге готово увек тамо где правило каже „понекад“, наиме, тешко приступачним земљиштем.

Према томе, главни удар не треба изводити долином, већ преко масива, где противник не може да изрази своју техничку надмоћност и где карактер земљишта онемогућава употребу његових основних снага (тенкова, тешке артиљерије, авијације). Пошто бранилац на планинском земљишту поседа свој главни положај скоро увек на широком фронту и слабијим снагама, а често и са непосредним међупросторима, нападачу се пружа згодна прилика за лакше извршење пробоја тако развученог фронта. А како само земљиште спречава брзо довлачење и интервенцију јачих браниоцевих резерви, нападач може по извршеном пробоју брзо да развије успех у оперативну дубину и да јаким снагама избије на бокове и у позадину основних снага противника. Тиме се нападачеве снаге постављају у повољнији оперативно-тактички положај у односу на главне снаге противника и са таквим преимућствима која им омогућавају лакше разбијање основних снага противника и развијање оперативног успеха.

Ако се при извођењу напада главни правац удара усмери теже приступачним земљиштем (масивом), онда се стварају широке могућности за маневар (обухвати, обиласци), препаде и ударе, тако да иницијативан нападач

умешним вођењем јединица може побеђивати знатно јачег противника. Да би са успехом могло да изводи овакве задатке, људство нападачевих јединица треба да је вично покретима, животу и борби на планинском земљишту, издржљиво и способно за већа физичка напрезања. Људи наше земље навикли су највећим делом на планинске услове, а што је нарочито важно, борци и старешине наше Армије располажу богатим искуством за вођење рата у планинама. Код сваког нашег руководиоца из рата дубоко су укореењене навике корисне иницијативе и маневра (нарочито покретом); они су вешти и способни да заобиђу, да се провуку и зађу у позадину и изненаде противника, баш онда када им се најмање нада, да ручном бомбом решавају оно што се данас захтева од артиљерије, итд. Мислимо да оваква основа при избору правца главног удара нама потпуно одговара и гарантује сигурне резултате, јер смо у задњем рату, поред осталог, баш таквом тактиком разбијали и уништавали бројно и технички неколико пута надмоћнијег непријатеља. Потсетимо се на замашну операцију у Четвртој офанзиви, у ширем рејону горњег тока Неретве, где су биле концентрисане неколико пута јаче немачке, италијанске и квислиншке снаге, ојачане тенковима и јаком артиљеријом. Наше снаге, иако су располагале само пешадиским наоружањем, и поред тога што су имале да савладају веома јаку препреку Неретву, која је била солидно брањена, успеле су да изврше пробој и да до ногу потуку једну италијанску дивизију, заробе цело њено наоружање, преко двадесет тенкова и велики број војника. Под сличним условима форсирана је Дрина, извођени пробоји у току Пете офанзиве и многе борбе из нашег Народноослободилачког рата. Све ово показује да и знатно слабије снаге на планинском земљишту могу постићи крупне резултате и тући бројно јаче и технички опремљеније непријатељске снаге, само ако примењују смеле маневре и одважне ударе који су засновани на умешном руковођењу.

Поставља се питање како треба извршити груписање снага за извршење пробоја у таквим условима? По нашем мишљењу, основну групацију за извршење пробоја, избијање у позадину и развијање успеха у оперативну дубину, треба да чини пешадија, масовно опремљена са ручним бацачима (за уништавање утврђених тачака и борбу против тенкова), с тим да је подржавају и прате брдска артиљерија, минобацачи и сопствена авијација. Осим тога, уколико земљишни услови дозвољавају, један део тешке артиљерије може је помагати у току извршења пробоја из рејона свога полазног положаја за напад. Борбени поредак главне групације требало би редовно постројавати у два ешелона (за дивизију и корпус), с тим да се други ешелон после извршеног пробоја употреби за развијање успеха у оперативну дубину противника. Остале снаге, тј. мањи део пешадије, сви тенкови, пољска и тешка, противтенковска и противавионска артиљерија и део инжењерије требало би ангажовати према главним снагама противника (у долини — у захвату комуникације), са циљем да спрече евентуални противудар овим правцем. Касније, после оствареног маневра планинским правцем, тј. избијања основних снага на бок и позадину главне групације противника, када су обично већ постигнута неопходна оперативна-тактичка преимућства, може се према да тој ситуацији предузети напад једновремено са бока и чела у циљу разбијања и уништавања главних снага противника.

Да ли су са изведеним маневром постигнута и каква преимућства над противником и да ли су створени услови за разбијање — уништење његове главне групације? Главне снаге браниоца дуж комуникације — долине, неоспорно, чине јаку и дубоко ешелонирану одбрану, вероватно утврђену у позиционом типу, са густим распоредом снага и средстава оријентисаних ка излазу из долине (фронтом ка почетном распореду нападача). Фронталан пробој био би ризичан и скуп подухват, чак и под условом остварења реалне надмоћности; али избијање главних снага нападача, које би се пробиле планином на бок и позадину браниоца, у основи мења целу ситуацију, доводећи главне снаге противника у најнеповољнији положај. Тиме се борбени поредак браниоца (јединице на узастопним положајима, артиљериски и минобацачки положаји, тенковска резерва и друго) излажу непосредном бочном удару по целој дубини, тако да се сви делови одбране једновремено могу тући чак и нападачевом пешадиском ватром (зависно од тога колико је долина широка). Ако би после изведеног маневра настала озбиљна пометња код браниоца (што се може с правом очекивати), то би био најповољнији момент за прелаз на напад и осталих снага са чела (тенкови, пешадија и артиљерија). Пошто би на овај начин сви делови одбранбеног система браниоца били захваћени непосредним нападом, снаге које нападају са чела могле би брзо да избију на главни положај и да релативно лако слома отпор на њему. Фортификациско уређење земљишта и уопште браниочевог положаја губи свој значај у оваквој ситуацији, јер је нападач у могућности да уздужном ватром туче цео траншејни систем, тако да се једино саобраћајнице, уколико су подешене за борбу, и, евентуално, незнатан део траншеја, може користити као солидан заклон. С обзиром на створену ситуацију и друге услове (земљиште и техника којом располаже), бранилац тешко може да мења и подешава борбени поредак и организацију командовања чак и онда када би настојао да преоријентише свој систем одбране. С друге стране, нападач треба да тежи да брзим и непосредним ударом за кратко време неутралише и евентуално уништи главне артиљериске и минобацачке положаје браниоца да би га на тај начин лишио најјаче ватрене подршке, док ће његови тенкови врло тешко моћи да припреме противнапад или неко организовано дејство, већ ће најчешће бити ограничени на одбрану или самоодбрану. Поред тога, избијањем јаких снага у браничеву позадину онемогућава се његово снабдевање и непосредна веза са позадином.

Може се претпоставити да ће бранилац у оваквој ситуацији интервенисати снагама из своје позадине или чак и онима са фронта, из најближе долине, које нису довољно ангажоване борбом. У сваком случају, нападач мора предвидети обезбеђење својих главних снага које врше пробој и изводе маневар. Али, треба имати у виду, с једне стране да ће нападач бити активан и вршити напад и на суседним правцима и на тај начин највећим делом везати браничеве снаге, а с друге, да се држањем гребена и врхова и посудањем мањег броја уских планинских пролаза који изводе на бок снага пробоја, постиже сигурност напада и без већег ангажовања снага које врше пробој и изводе маневар. Према томе, ако се бранилац одлучио, или је већ принуђен да се после овако изведеног маневра својим основним снагама брани у долини, онда таква ситуација пружа нападачу очигледна преимућства, тако да добро при-

премљеним и снажним ударом, који би повезао све његове снаге у јединствен налет, може релативно брзо разбити и уништити противника.

Иако немамо довољно детаљних података из Кореје, ипак се могло уочити да су се Американци у задњем периоду, поучени ранијим искуствима из овог рата, при оваквим продорима противника, најчешће благовремено повлачили, не чекајући да буду доведени у овакву ситуацију. Међутим, чињеница је да су Американци оваквом тактиком противника натерани на брза и велика повлачења, нагли губитак терена и иницијативе, и поред тога што се операције воде на релативно уском фронту (око 200 км) уоквиреном морским обалама. Овде се не мисли на „инфилтрацију“ мањих снага са ограниченим задатком (напад и ликвидација КМ, артиљерских положаја и др.), коју Кинези и Севернокорејци редовно користе, премда су и оваква дејства натеривала Американце на посебне тактичке и друге мере.

Свакако, изнето разматрање не претставља неку тактичку шему, али, полазећи од постављених услова, оно се може узети као једна начелна варијанта која релативно слабијем нападачу даје могућност за постизање како тактичког, тако и оперативног успеха. Поред тога, оваквим избором правца главног удара нападач у највећој мери може да сачува живу силу и технику (тенкове, артиљерију и др.), која се брзо троши, нарочито ако је употребљена за извршење пробоја, а чија попуна претставља озбиљан проблем, нарочито за мале и технички неразвијене земље. Ово се постиже тиме што ће бранилац бити принуђен да оријентише и ангажује највећи део својих снага и средстава на снаге које му се појаве на боку и у позадини. Затим, у овом случају постоји далеко мањи утрошак муниције (отпада примена ватреног вала), као и многе предности, које релативно слабијем нападачу омогућавају постизање успеха.

Исто тако, при разматрању овог питања не смемо изгубити из вида значај и улогу моралног фактора, који, с једне стране, захваљујући издржљивости, смелости и самопрегору људи, омогућава да се може изабрати привидно тежи, али уствари лакши правац главног удара, а с друге, овако постигнути успеси стварају велико поверење и дају нову моралну снагу, која доприноси да се армија, и поред тога што је релативно слабија, осети јача и снажнија од свог противника. А баш зато што је противник бројно и технички надмоћнији ни у ком случају се не сме губити иницијатива, већ се оваквим дејствима мора стално развијати офанзиван дух и кроз мање и веће победе стварати нове моралне снаге, које се могу материјализовати у нове и крупније успехе.